

VID ORO

FÖR ETT BARN

Vägledning och checklista
vid oro för att barn far illa.

Rädda Barnen

© 2022 Rädda Barnen
Text: Rädda Barnens Centrum för stöd och behandling
Foton: Shutterstock
Formgivning: Malcom Grace AB
Tryck: Åtta45

*Barnen på bilderna har ingen koppling
till innehållet i broschyren!*

Till dig som är orolig över att ett barn far illa

ALLA BARN HAR RÄTT att växa upp i trygga sammanhang. Alla vuxna har därför ett ansvar att uppmärksamma och agera om vi misstänker att ett barn inte har det bra, för att samhället ska ha möjlighet att skydda och hjälpa barn som behöver det. Den här foldern vänder sig främst till dig som arbetar med barn eller möter barn i din verksamhet. Foldern syftar till att du ska känna dig tryggare kring hur du ska agera när du misstänker att ett barn far illa eller riskerar att fara illa. Det kan betyda att du pratar med barnet och barnets föräldrar eller vårdnadshavare. Men det kan också innebära att anmäla din oro till socialtjänsten.

NÄR FAR

ETT BARN ILLA?

BARN FAR ILLA när de utsätts för psykiskt eller fysiskt våld.

Det kan handla om att barnet utsätts för slag, hot, hån, orimliga bestraffningar, kränkningar, sexuella kränkningar och övergrepp. Det kan även handla om att ständigt vara kontrollerad eller att få sitt livsutrymme begränsat, leva i våldsbekämpande miljöer eller uppleva våld mellan vuxna hemma.

BARN KAN OCKSÅ fara illa på grund av bristande omsorg. Det kan handla om brist på känslomässig värme eller grundläggande struktur i vardagen men också om att barnet inte får tillräckligt med mat eller saknar kläder för årstiden.

GÖR SVÅRA ÄMNER PRATBARA

BARN UTTRYCKER SIN UTSATTHET på olika sätt. Vissa barn visar tecken på att något inte är bra men det är lika vanligt att barn inte visar några tydliga tecken alls. Därför är det viktigt att du som vuxen förmedlar till barnet du möter att barnets mående är viktigt för dig och att du har mod och vilja att prata om saker som känns svåra. Det kan vi göra genom att prata om viktiga ämnen i den vardagliga verksamheten.

NÄR VI LYFTER ÄMNET som kan vara svåra att prata om hjälper vi också barn att kunna berätta om det som kan kännas svårt för just dem. Genom att vara en trygg vuxen som uppmärksammar när vi ser att ett barn inte mår bra, ger vi också barnet det förtroende som krävs för att barnet ska känna att det känns okej att berätta.

VAD KAN DU GÖRA?

DET ÄR INTE LÄTT att berätta om svåra saker. Därför kan vi inte förvänta oss att barnet vi känner oro för berättar något första gången vi frågar eller pratar med barnet. Många barn upplever att de har signalerat att de inte mår bra på andra sätt än att berätta om det. Därför behöver vi vuxna ta initiativ till att prata när vi misstänker att något inte står rätt till. Visa att du bryr dig och att du finns där när barnet är redo att prata. Ibland kan man behöva ta upp det man ser eller känner med barnet igen vid ett eller flera senare tillfällen. Är du orolig för ett barn ska du i de flesta fall förmedla din oro till barnets förälder eller vårdnadshavare. Men det finns situationer då det inte är lämpligt, exempelvis om barnet berättar eller om du misstänker att barnet blir utsatt för våld, hot eller övergrepp hemma eller om barnet är hårt kontrollerat hemma.

NÅGRA TIPS

NÄR DU PRATAR MED ETT BARN SOM DU ÄR OROLIG FÖR:

- Berätta för barnet att du ser eller upplever att hen inte mår bra.
- Visa barnet att du vill lyssna och ska försöka att hjälpa till.
Berätta att du finns som stöd om barnet vill prata.
- Försök skapa utrymme och tid. Låt barnet berätta i sin egen takt.
- Fråga vad barnet har varit med om, och be barnet beskriva sin situation.
- Försök att bevara ett lugn inför det barnet berättar och gå inte händelser i förväg.

NÄR SKA DU ANMÄLA DIN ORO?

BARN HAR RÄTT att växa upp i trygga miljöer och har rätt att skyddas när någon eller något hotar deras trygghet. Agera därför alltid om du misstänker att ett barn far illa. Det är vanligt att känna ett obehag inför att göra en orosanmälan. Man kan känna sig osäker på sin oro eller känna att man inkräktar på någon annans privatliv eller föräldraskap. Men, barn har rätt att få det stöd de behöver och socialtjänsten är de som har möjligheten att utreda och förbättra barns situation när andra brister.

Alla vuxna som misstänker att ett barn far illa bör därför anmäla denna oro till socialtjänsten. För vuxna som jobbar med barn, exempelvis inom skolan och förskolan, är detta en skyldighet. Det räcker att du fått se eller höra något som tyder på att barnet far illa för att du ska göra en orosanmälan – du behöver alltså inte säkert veta. När socialtjänsten tagit emot en anmälan är deras uppdrag att utreda barnets situation och vilka insatser som behövs för att ge barnet rätt stöd.

INNAN DU ANMÄLER till socialtjänsten kan det vara hjälpsamt att konkretisera din oro:

Vad är det som gör att du är orolig för barnet? Finns det tecken på att barnet inte mår bra, så som att barnet verkar ledset, uppgivet, utsätter sig själv för risker, skadar andra eller sig själv? Får du signaler om att barnet inte verkar vilja vara hemma eller inte verkar ha rätt förutsättningar hemifrån för att må bra? Vad har barnet berättat för dig som du kan förmedla vidare?

Det är också viktigt att berätta för barnet om din oro och att du kommer att se till att barnet får hjälp genom att prata med andra vuxna som har som uppdrag att hjälpa barnet.

HUR GÅR EN OROSANMÄLAN TILL?

OM DU KÄNNER DIG tveksam till om du ska anmäla eller inte, kan du ringa till socialtjänsten och rådgöra med dem inför en eventuell anmälan utan att nämna barnets namn.

EN OROSANMÄLAN kan göras både muntlig och skriftlig. Information om hur du kontaktar och anmäler oro för ett barn finns på kommunens hemsida. Ett tips är att skriva "orosanmälan" som sökord för att lätt hitta kontaktuppgifter. Du kan också ringa till kommunens växel så hjälper de till att koppla dig rätt.

VAD ÄR

SOCIALTJÄNSTENS ROLL?

SOCIALTJÄNSTEN ÄR det yttersta skydds nätet i samhället och deras uppgift är att hjälpa och skydda barn som är i behov av det. Socialtjänsten kan hjälpa familjer på många olika sätt och är vana vid att möta barn och familjer som på olika sätt har det svårt.

När socialtjänsten tar emot en orosanmälan görs först en skyddsbedömning kring barnets akuta behov av skydd. Därefter görs en första bedömning om socialtjänsten ska inleda en utredning eller inte. En utredning kan leda till att familjen erbjuds stödinsatser, som är frivilliga.

Socialtjänstens stödjande insatser kan bestå av:

- Stödsamtal och föräldrautbildning
- Gruppverksamhet för barn och föräldrar
- Kontaktfamilj eller kontaktperson
- Familjebehandling med pedagoger eller terapeuter
- Att barnet placeras tillfälligt i ett annat boende
- Ekonomiskt bistånd

IBLAND KOMMER SOCIALSEKRETERARENS utredning fram till att frivilliga råd- och stödinsatser inte är tillräckliga för att hjälpa barnet. Då kan socialtjänsten gå vidare med att placera barnet i ett annat boende utan vårdnadshavares samtycke utifrån Lagen om vård av unga (LVU). Det sker bara när socialtjänsten tillsammans med familjen har uttömt alla andra möjligheter och frivilliga insatser inte fungerar. Det kan till exempel handla om att föräldrar/vårdnadshavare eller barnet själv vägrar insats.

SEKRETESS

SOCIALTJÄNSTEN HAR stark sekretess. Anledningen till det är att skydda barnets rätt till integritet. Som anmälare har du alltid rätt att få en bekräftelse på att din anmälan har tagits emot och vem som har tagit emot den. Om inte vårdnadshavaren ger speciellt tillstånd får du inte mer information än så. Anmäler du som yrkesperson som arbetar med barn har du rätt att veta om en utredning har inletts eller inte.

OM DU KÄNNER fortsatt oro för barnet, till exempel att ingen förändring har skett eller att ny oro har tillkommit, kontakta socialtjänsten igen och förmedla din oro på nytt.

CHECKLISTA FÖR FÖRENINGAR ELLER VERKSAMHETER FÖR BARN

I ALLA VERKSAMHETER för barn bör det finnas rutiner för hur vuxna ska agera vid oro för ett barn i gruppen. Om alla vet vad som gäller ökar möjligheterna till att barn får rätt stöd i tid. Som en del i att skapa rutiner kan det vara hjälpsamt att ta fram en checklista. En tydlig checklista hjälper också vuxna att agera på samma sätt när det uppstår oro kring ett barn så att alla barn får samma möjligheter till stöd och hjälp.

FÖRSLAG PÅ CHECKLISTA

PÅ PLATS

- Ha alltid aktuella telefonnummer till socialtjänsten nära till hands i verksamheten. Kontaktuppgifter finns på kommunens hemsida. Uppdatera dessa uppgifter regelbundet.
- Informera alla inom verksamheten om checklistan och till vem man kan vända sig vid oro för ett barn.
- Vid beslut om anmälan – vem gör anmälan och hur sker kontakten? Ett råd är att alltid vara två personer som kommer överens om att anmäla, exempelvis den som känner oro för barnet och verksamhetsledaren eller ordföranden i föreningen. Finns det ledare som är under 18 år ska en vuxen göra anmälan och stå som avsändare på anmälan.

VID ORO

- ”Varför är jag/vi oroliga för barnet?” Försök att konkretisera vad oron för barnet består av och om det finns specifika skäl till att anmälan görs just nu.
- Är barnets föräldrar eller vårdnadshavaren informerade? I vissa fall ska de inte kontaktas, exempelvis vid misstanke om misshandel, sexuella övergrepp eller hedersförtryck inom familjen.
- Behöver socialtjänsten rådfrågas innan anmälan görs? Du kan alltid bolla din oro med socialtjänsten anonymt för att få vägledning och stöd.
- Behöver den som känt en oro för barnet och som lämnat dessa uppgifter till socialtjänsten stöd? Ibland kan det kännas jobbigt att anmäla oro till socialtjänsten och det är viktigt att dessa känslor och behov av stöd hos den enskilde vuxna fångas upp.

FÖLJ UPP

- Hur gick det för barnet? Tänk på att barnet kan vara i behov av stöd före, under och efter en anmälan.

GLÖM INTE ATT kommunicera checklistan och informera alla aktiva i föreningen eller verksamheten om de rutiner som har bestämts. Det är också bra att tydligt kommunicera vilka skyldigheter och rutiner ni som förening eller verksamhet har när det gäller oro för ett barn till föräldrar och vårdnadshavare. Om alla vet vad som gäller förebygger man att anmälningsplikten till socialtjänsten kommer som en överraskning.

FRÅGOR & FUNDERINGAR

VÄND DIG TILL socialtjänsten i din kommun. Du hittar kontaktuppgifter på kommunens hemsida eller ring till växeln och be att få bli kopplad till socialtjänsten och enheten för barn och unga.

Rädda Barnen
107 88 Stockholm

Tel: 08-698 90 00

kundservice@rb.se

www.raddabarnen.se